

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
41 (1999)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2000

9 9990385

150, —

PŘEHLED VÝZKUMŮ 41 (1999)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., RNDr. Vladimír Hašek, DrSc.,
Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš, Alice Del Maschio,
Dana Gregorová
- Na titulním listě: Orlovice, okr. Vyškov. Letecký dokumentační snímek
zaniklého hradu.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2000 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

BORŠICE U BUCHLOVIC (okr. Uh. Hradiště)
„Chrástka”. Gravettien - pavlovien. Sídliště.
Systematický výzkum a povrchový sběr.

Poloha

Katastr Boršice u Buchlovic geograficky spadá do Buchlovické pahorkatiny, která tvoří východní předhůří Chřibů. Sídliště Boršice u Buchlovic (Klíma 1965) je situováno na pravém břehu řeky Moravy (vzdálenost od současného toku řeky je poněkud větší než je obvyklé, 4 km), na severovýchodním svahu návrší "Chrástka" (vrchol leží v nadmořské výšce 340 m). Na severní straně je ohraničeno krátkým, slepým údolím.

Historie výzkumu

Mamutí kel, který představuje prvý zdokumentovaný paleontologický nález v poloze "Chrástka" jižně Boršice u Buchlovic, vyzvedl již na počátku tohoto století (roku 1902) dělník Fr. Suchánek z Boršice (Skutil 1940, 59; Hrubý 1940, 21). Stalo se tak při úpravě blíže neurčené polní cesty. V roce 1939 položil V. Hrubý zkušební sondu ve břehu úvozové cesty (podle V. Hrubého, 1940, 22, se jednalo o stejnou cestu a stejné místo jako v předešlém případě) jdoucí jihozápadním směrem od silnice Boršice - Nedakonice proti svahu Chrástky (Skutil 1940, 60; Hrubý 1940, 22). Ve spraši, v hloubce 200-250 cm na dvou místech výkop zachytil polohu zlomků mamutích kostí (větší počet fragmentů žeber, zlomky dlouhých kostí a kost záprstní) spolu s ojedinělými uhlíky a se dvěma bíle patinovanými sílexovými artefakty (Hrubý 1951, 67, 71). Po tomto zjištění již V. Hrubý dále ve výkopových pracích nepokračoval. Povrchovým sběrem však V. Hrubý získal ze sousední parcely kolekci asi 1,500 artefaktů štípané kamenné industrie. Tato prvá etapa průzkumu Boršické lokality byla završena dvěma krátkými statěmi J. Skutila (1940) a V. Hrubého (1951), které obsahovaly stručný popis nálezu inventáře a vyobrazení několika výrazných typů.

Druhá etapa výzkumů souvisí se jménem blízkého spolupracovníka Archeologického ústavu v Brně B. Vyskočila, který pokračoval v povrchovém průzkumu lokality (shromáždil asi 1,000 artefaktů, Klíma 1965a, 474). Právě díky iniciativě B. Vyskočila, který na jaře roku 1964 dokumentoval hlubokou orbou (pro založení vinohradu - hloubka až 80 cm) narušenou kulturní vrstvu a svůj nález oznámil Archeologickému ústavu v Brně, navštívil lokalitu B. Klíma, který nejprve na místě ověřil situaci a následně v září roku 1964 vyhloubil čtyři zkušební šachtice, z nichž sonda označená jako A zachytila v popelovitě, soliflukci přemístěné poloze koncentraci artefaktů štípané kamenné industrie spolu s kumulací převážně mamutích kostí (Klíma 1965a,b). B. Klíma tento stratifikovaný soubor přiřadil do okruhu pavlovienu (Klíma 1965a, 478). O 35 let

později byla Klímova intuice na základě data ^{14}C potvrzena. Datum bylo získáno ze vzorku uhlíků odebraných B. Klímou ze sondy A (srovnaj Klíma 1965b, 7; Svoboda 1999, 147) a jeho hodnota je:

GrA-11454: Boršice 1964, 25 040 ± 300 BP

Obr. 1. Boršice u Buchlovic, "Chrástka". Výzkum B. Klímy v roce 1964, J. Šlosar preparuje kumulaci kostí v sondě A. Foto: B. Klíma, Archiv AÚ AV ČR Brno. B. Klíma's excavation in year 1964, J. Šlosar excavating bone concentration in trench A.

Závěrečná etapa výzkumu lokality již souvisí s gravettským projektem Archeologického ústavu AV ČR v Brně, který probíhá od počátku 90. let (Svoboda - Klíma - Škrdl 1995). V roce 1993 navštívili lokalitu tři pracovníci ústavu a zjistili nové výrazné zásahy do terénu - terasování ve směru vrstevnic, výška teras 3-5 m, šířka asi 25 m. K této úpravě terénu dosud není možné získat podrobnější dokumentaci. V prostoru lokality byly v letech 1993-1999 nalezeny pouze ojedinělé artefakty. Nezbylo než konstatovat, že lokalita byla výše zmíněným zásahem, jemuž nepředcházela záchranný výzkum (přestože se jednalo o lokalitu všeobecně známou), pravděpodobně velmi poškozena. V letech 1996-1997 provedl autor tohoto příspěvku v místě předpokládaného sídliště sondáž pomocí ručního vrtáku a na několika místech (severně Klímovy sondy A) zjistil neporušenou spraš, v dvou případech i s ojedinělými uhlíky. Na základě porovnání skicy B. Klímy (1964, 470, obr. 133) a předběžného zaměření teras, je předpokládán prostor sondy A v současné době v místě tělesa prvního terasového stupně, který byl vytvořen nahrnutím zeminy z prostoru výše ve svahu. Je možné, že sedimenty v okolí sondy A tak byly pouze zakonzervovány a ne zcela zničeny. Vrty u paty zmíněného prvního terasového stupně zachytily spraš až do hloubky 140 cm a ve dvou vrtech (10-20 m od okraje

vinohradu) byly zjištěny ojedinělé uhliky. Parcela č. 2524, na které sondoval V. Hrubý, leží asi 50-70 m severně sondáže B. Klímy (jmenovitě sondy A). Jedná se o malou parcelu ve tvaru trojúhelníku (rozměry stran menší než 50 m), která je ze všech stran vymezena úvozovými cestami dodnes čitelnými v terénu. Na základě výše uvedených zjištění by bylo možno předpokládat zbytky dosud neporušených okrajových poloh stanice v prostoru mezi sondou A a blíže neznámým místem v úvozové cestě, kde vrstvu in situ zjistil V. Hrubý (1951, 67).

Uložení materiálu

Kolekce V. Hrubého je v současné době uložena v depozitáři Slovákého muzea v Uherském Hradišti. Jedná se o soubor čítající 856 kusů (informace M. Vaškových). Publikován byl J. Skutilem (1940), V. Hrubým (1951), nově pak M. Olivou (1998). Stratifikovaná kolekce z výzkumu B. Klímy je spolu s povrchovými sběry B. Vyskočila uložena v depozitáři Archeologického ústavu v Dolních Věstonicích (stratifikovaný soubor a část kolekce B. Vyskočila byly publikovány B. Klímou, 1965a). V následující kapitole stručně prezentuji dosud nepublikovanou část sbírky B. Vyskočila spolu se třemi dalšími nepublikovanými artefakty ze stratifikovaného souboru B. Klímy.

Kolekce B. Vyskočila

Tato sbírka byla shromážděna v průběhu 60. let. Část artefaktů již byla publikována B. Klímou (1965, obr. 135:2, 4; obr. 136:10-14, 16, 17; obr. 137:18, 21-23; obr. 139:27, 28). Na obr. 2 a 3 prezentuji dosud nepublikovanou část nálezů.

Nejčastěji zastoupený typ představují různé formy rydel (13 ks). Z nich jsou 3 klínová (obr. 2:4, 7, 11). Z deseti rydel hranových je 6 na zlomené čepeli (obr. 2:2, 5, 6, 9, 12, 13, z toho dvě dvojnásobná, obr. 2:6, 9), 2 na retušované hraně (obr. 2:1, 3), 1 kanelované rydlo je zhotoveno na zlomku (obr. 2:8). U jednoho rydla je recentně odlomena terminální část (obr. 2:10). Dále jsou ve studované kolekci zastoupeny dva fragmenty mikročepel s otupeným bokem (obr. 3:1, 2), jeden modifikovaný rydlový odpad (obr. 3:3), vrtáček (obr. 3:4), vrubovitě retušovaná drobná čepel (obr. 3:5), příčně retušovaný zlomek čepel (obr. 3:6), distální fragment ventrolaterálně retušované čepel (obr. 3:7), laterálně retušovaná čepel (obr. 3:8), dlátka (obr. 3:14), odštěpovač (obr. 3:9), čepel s utilizační retuší (obr. 3:13, 16), jádro (obr. 3:15) a dvě čepel z nichž jedna dokumentuje protisměrné sbíjení (obr. 3:17). Za pozornost stojí čepel s konkávně otupeným bokem (obr. 3:10), která je jako jediná z vyobrazených artefaktů vyrobena z radiolaritu. A to z poněkud neobvyklé proužkované variety. Analogická surovina byla

hojně zpracovávána v Pavlově I, v severozápadní části sídliště.

Z povrchových sběrů pocházejí také dvě schránky dentálií (obr. 3:18, 19).

Závěrem lze konstatovat, že i zde prezentovaná, dosud nepublikovaná část sběrů B. Vyskočila, zapadá do rámce srovnatelných industrií pavlovienu. Na základě sondáží ručním vrtákem je možno předpokládat dosud neporušené polohy v rámci areálu sídliště.

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

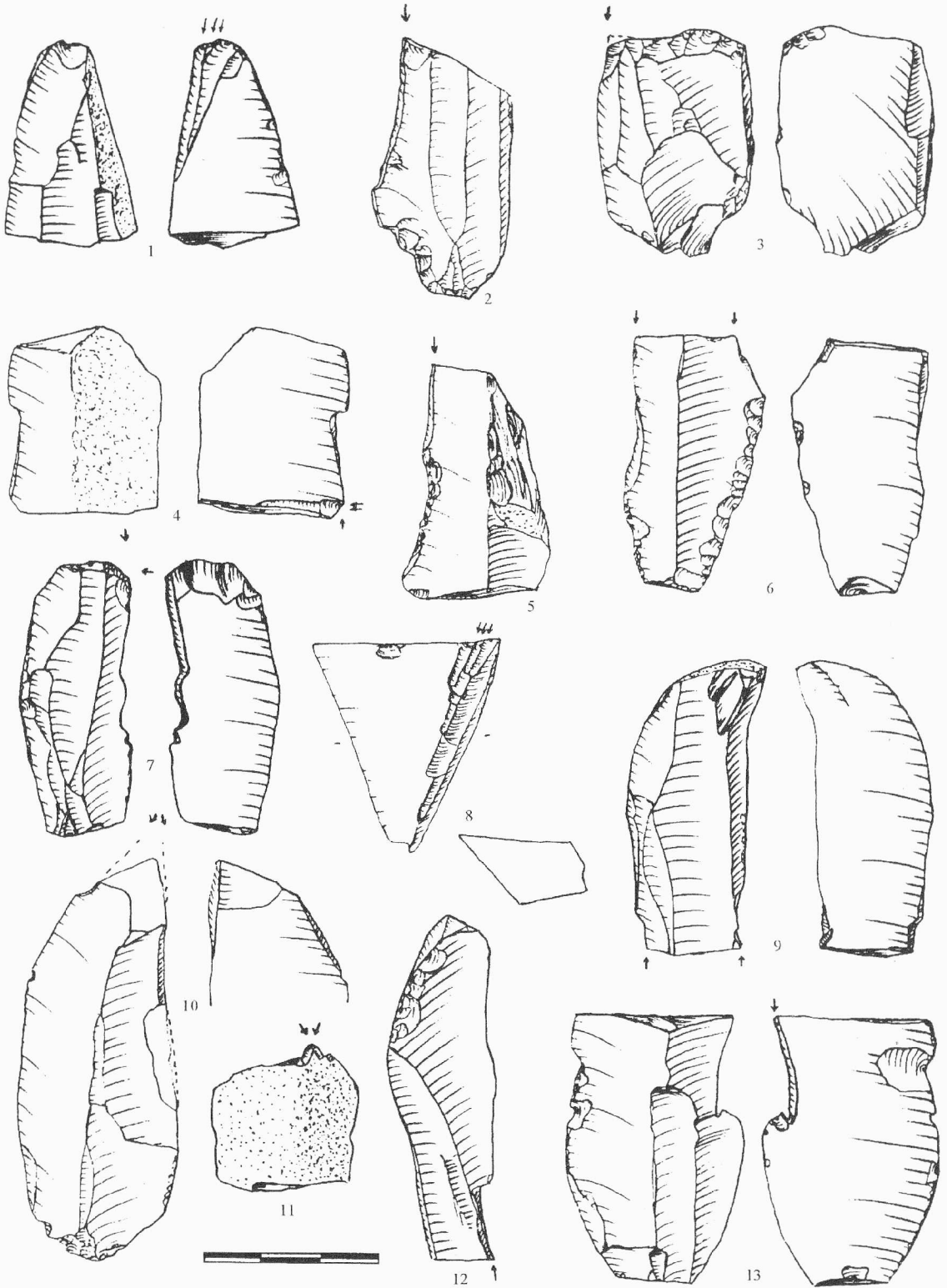
Literatura

- Hrubý, V. 1951: Paleolitické nálezy z Uherskohradištska. Čas. Mor. Mus., Sc. Soc. 36, 65-101.
- Klíma, B. 1965a: Výzkum na paleolitické stanici v Boršicích v r. 1964. Archeologické rozhledy 17, 469-482.
- Klíma, B. 1965b: Boršice. Nálezová zpráva AÚ č.j.411/65.
- Oliwa, M. 1998: Gravettien východní Moravy. Acta Mus. Moraviae, Sci. soc. 83, 3-65.
- Skutil, J. 1940: Paleolitické nálezy z Hradištska a přilehlého Pomoraví. Sb. Velehradský 11, 50-69.
- Svoboda, J. 1999: Boršice (okr. Uh. Hradiště). Přehled výzkumů 40 (1997-98), 147.
- Škrdla, P. 1999: Jarošov II. Přehled výzkumů 40 (1997-98), 179-183.

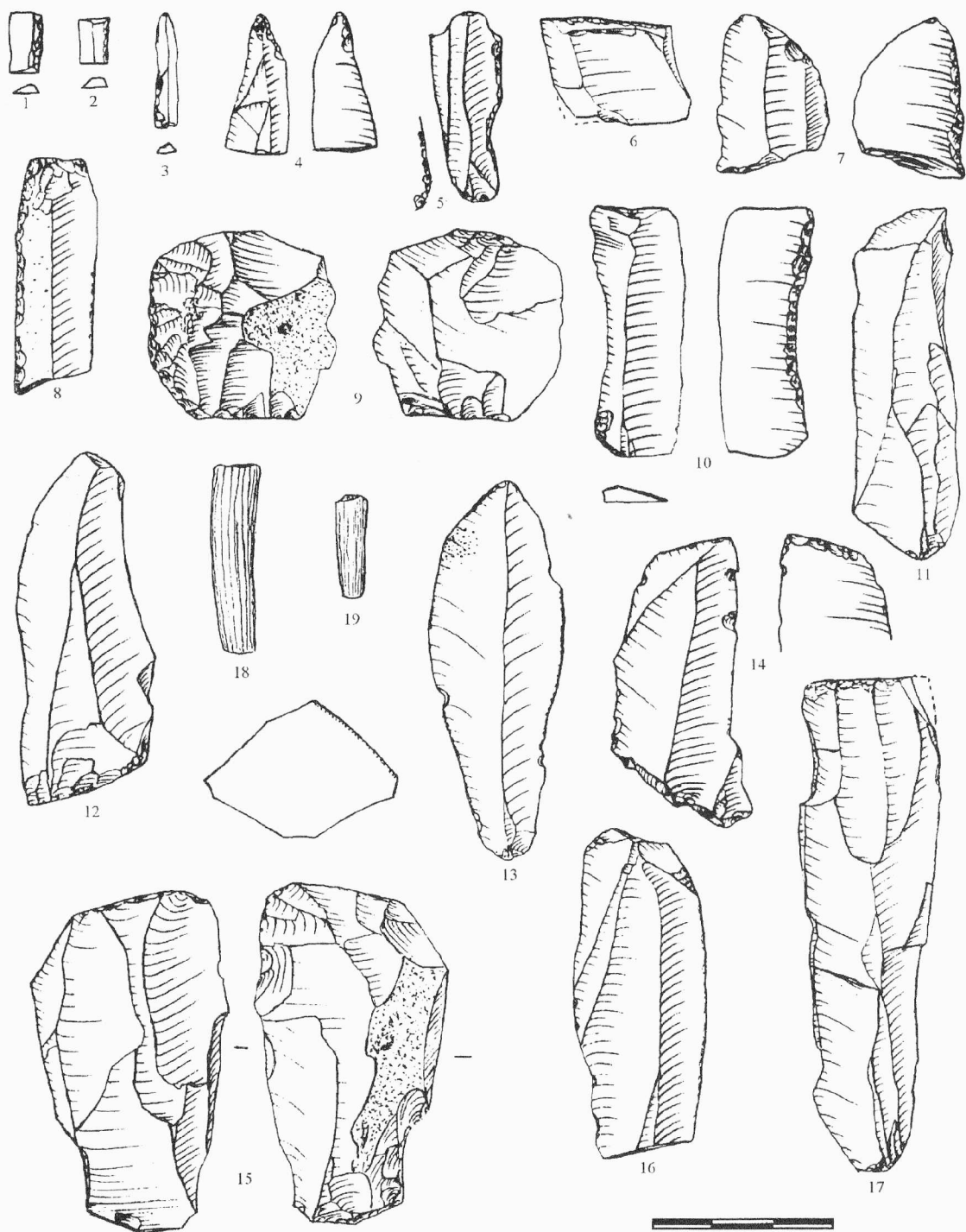
Summary:

To date unpublished material from B. Vyskočil's collection from the site of Boršice u Buchlovic, "Chráska" hill, is presented here. The most frequent tool type represent burins (13 pcs., obr. 2). Other types are represented by two backed microblades (obr. 3:1, 2), a modified burin spall (obr. 3:3), chisel (obr. 3:14), splinter (obr. 3:9), and various retouched blades. The artifact typology does not differ from another Pavlovian assemblages.

Although the area of the locality was heavily disturbed by slope terracing, based on results obtained by boring (using hand-drill), still undisturbed parts of Pavlovian deposits may be expected within the site, i.e. between Klíma's trench A (which is to date probably located bellow the first terrace body) and Hrubý's trench (located ca 50-70 m to the north, Hrubý 1951, 67)

Obr. 2. Boršice u Buchlovic, "Chrástka". Výběr štípané kamenné industrie. Vše silicit severské proveniencie. 1-12: kolekce B. Vyskočila; 13: stratifikovaná kolekce B. Klímy - Selected artifacts, all made of erratic flint.

Obr. 3. Boršice u Buchlovic, "Chrástka". Výběr štipané kamenné industrie a schránky dentálií (18, 19). S výjimkou artefaktu 10 vše silicit severské proveniencie. 1-6, 8-13, 15-17: kolekce B. Vyskočila; 7, 14: stratifikovaná kolekce B. Klímy - Selected artifacts (with exception of artifact no. 10, all made of erratic flint) and dentalium shells.